

Fokus Attityd Skolledare 2006

Skolledarna anser att nyttan av näringslivssamverkan är stor och att det ökar elevernas motivation för inläring. Men näringslivsförebilder saknas.

Samarbetet skola-näringsliv måste förbättras.

Skolan är näringslivets viktigaste leverantör.

För framtidens medarbetare i näringslivet spelar attityd en allt större roll. Viktigt är att ungdomen ska vara motiverade, intresserade av att starta nya företag, ha stark vilja att ta ansvar och att vara ledare. Det är viktigt att eleverna förstår näringslivets villkor och att detta påverkar synen på kunskap. De måste förstå att kunskaper skall leda till ökade möjligheter att nå resultat. Därmed får kunskaperna en större mening och motivationen inför studierna ökar.

Varje år genomför Västsvenska Industri- och Handelskammaren undersökningen Fokus Attityd. Studien undersöker elevernas inställning till bland annat skolan, arbete, ledarskap och högre studier. Den visar att västsvenska elevers attityder när det gäller lust och ambition inför skolan och arbetslivet, viljan att vara ledare och starta nya företag är ganska låg och påfallande ofta vikande. För att eleverna ska få positiva attityder krävs att lärare och skolledare kan förmedla attityderna till eleverna. Det kräver ett omfattande

samarbete mellan näringslivet och skolan.

Den här rapporten bygger på en enkätundersökning som handelskammaren har gjort bland västsvenska skolledare om deras attityder till samverkan mellan skola och näringsliv. Majoriteten av de skolledarna säger att de vill öka näringslivssamverkan. De anser att nyttan av näringslivssamverkan är stor. Bland annat för att det ökar motivationen för inlärning bland eleverna. Samtidigt är skolledarna inte särskilt nöjda med dagens samverkan mellan skola och näringsliv. Vidare säger skolledarna att nyttan av näringslivsförebilder för eleverna är god, men att det saknas näringslivsförebilder i stor utsträckning.

Resultatet motiverar oss på handelskammaren att arbeta vidare med att förbättra samarbetet. Den visar också att skolan själv måste prioritera näringslivssamverkan högre.

Stefan Gustavsson
Chef Affärsklimat

Västsvenska Industri- och Handelskammaren

Västsvenska Industri- och Handelskammaren är en privat näringslivsorganisation. Fler än 2000 västsvenska företag är medlemmar. På deras uppdrag arbetar vi för affärer och tillväxt i Västsverige. Handelskammaren erbjuder konsulttjänster och nätverk. Vi driver också frågor med stor vikt för det västsvenska näringslivets utveckling. Infrastruktur och samspelet mellan skola och näringsliv är två av våra prioriterade områden. För mer information om våra skolprojekt, Aktiv, Fokus och Handslaget gå in på vår hemsida www.handelskammaren.net.

Samverkan skola- näringsliv

Denna studie över skolledarnas syn på samarbete skola-näringsliv har genomförts i Västsverige under vintern 2005-2006. Den handlar om hur skolledare från grundskolans äldre stadier och gymnasieskolan ser på sin omvärld, framtid, drivkrafter och personal, med fokus på hur man upplever samverkan mellan skola och näringsliv.

Vi kan genom denna rapport konstatera att muren mellan skola och näringsliv till stor del är riven och att förutsättningarna för samverkan är goda. Nu gäller det för båda parter att ta vara på möjligheterna för att bygga ett Västsverige för framtiden.

Västsvenska Industri- och Handelskammaren arbetar med kompetensförsörjningsfrågor på en rad olika sätt. 2006 kompetensutvecklar vi över 2 000 lärare genom företagsbesök. Nästan 4 000 elever i Västsverige har fått fadderföretag genom handelskammaren och vi undersöker årligen vad 4 000 västsvenska gymnasieelever har för attityder till framtiden, studier och arbete.

Denna studie bygger på enkätsvar från skolledare i Västsverige. I november 2005 sändes det ut ett brev med enkäten, bestående av sex huvudfrågor (totalt 43 delfrågor) samt svarskuvert till 400 västsvenska skolledare. Det totala antalet svar vi erhöll inom angiven svarsperiod var 202, motsvarade en svarsfrekvens om ca 50 procent.

För varje påstående finns fem svarsalternativ. 0=instämmer inte alls, 1=instämmer i mycket låg grad, instämmer i låg grad, instämmer i viss grad, instämmer i hög grad samt instämmer i mycket hög grad.

Antalet svar från gruppen skolledare i åldern 25-34 år liksom antalet skolledare på fristående grundskolor är för litet för att vi ska kunna presentera någon analys av deras svar. Resultaten finns med i diagram, men vi väljer att inte kommentera de skillnader som finns mellan dessa och andra respondentgrupper.

Ytterligare information om enkäten och frågorna återfinns i bilagan längre bak i denna rapport.

Skolledares syn på omvärlden

Skolledarna i enkäten är positiva till Västsveriges framtid och anser att globaliseringen medför fördelar. Hela åtta av tio skolledare tror starkt på Västsveriges framtid. Det här tror vi är mycket viktigt. Skolledare har ett ansvar att förmedla positiva attityder till lärare och elever. Skolledarna tror också generellt att globaliseringen medför mer fördelar än nackdelar.

Skolledarna tycker dock inte att skolan hänger med i utvecklingen. Endast tre av tio anser att skolan fullt ut utvecklas i takt med omvärlden. Samtidigt har endast fyra av tio svarat att det i hög eller mycket hög grad är nöjda med näringslivssamverkan på deras egen skola.

Skolledares syn på näringslivssamverkan

Det står helt klart att skolledarna vill öka kontakterna med näringslivet. Över 90 procent av de svarande uppger att de vill ha ökat samarbete med näringslivet. Åtta av tio säger också att eleverna i hög grad eller mycket hög grad har god nytta av näringslivsförebilder. Men endast två av tio uppger att eleverna i hög grad har tillgång till näringslivsförebilder i skolarbetet. Det här förhållandet måste skolan arbeta intensivt med för att förbättra genom att i större utsträckning bjuda in näringslivet till skolan.

Vi tror att det fortfarande finns alldeles för många lärare som fokuserar för mycket på skolämnet och för lite på vad det ska användas till. Kunskapen förlorar dock mycket av sitt värde om den inte tillämpas. En stor del av eleverna skall efter skolan ut i näringslivet och då måste kunskaperna tillämpas. I enkäten svarar skolledarna att tre av tio i hög grad eller mycket hög grad att lärarna systematiskt tillämpar yrkeslivsanknutna övningar med eleverna. Det är alldeles för lite.

Vi kan konstatera att viljan att få näringslivet in i skolan och skolan ut i nä-

ringslivet är stark bland skolledarna. Men varför dröjer det? Enligt enkäten så finns det många olika hinder för samverkan. De största problemen handlar om tidsbrist enligt skolledarna.

- Skolledarna har inte tid att entusiasmera och coacha sina medarbetare
- Lärare och elever har inte tid
- Lokala företag saknar tid och intresse

Alltför ofta när vi är ute i skolorna så verkar lärare och skolledare att näringslivssamverkan är något som skall läggas vid sidan av den ordinarie undervisningen. Vi tycker att den skall integreras i undervisningen. På så sätt tror vi att kvaliteten på undervisningen förbättras och elevernas motivation ökar, något som bekräftas av skolledarna i studien. När elevernas motivation ökar blir undervisningen mer effektiv och övriga problem i klassrummet och på skolan minskar. Skolledarna har i genomsnitt svarat, ”i hög grad” på frågan om näringslivskontakter innebär ökad motivation för inläring bland elever. Att skolledarna anser att lokala företag inte har tid att prioritera samverkan med skolan är synd. Men samtidigt är det viktigt att företagen uppfattar samverkan som genomtänkt och att den följs upp för att det ska vara möjligt att prioritera den.

Det är generellt sett små skillnader mellan attityderna hos skolledare på gymnasiet och grundskolan. Gymnasieskolans skolledare är något mer entusiastiska till näringslivssamverkan än ledarna på grundskolan. Ledarna på friskolorna ser också färre hinder för näringslivssamverkan är motsvarande på dem kommunala friskolan.

Fördjupad svarsanalys

Allmänt

Många av svaren och instämmanden i åsikter från skolledarna, håller sig strax över mitten och värdet ” i viss grad instämmande till frågan”. Samtidigt kan man skåda nyanser mellan svaren utifrån de olika bakgrundsfaktorerna så som

ålder, kön, storlek på personalgrupp och typ av skolform som skolledarnas svar representerar. Bland annat svaren från de fristående gymnasiernas skolledare sticker ibland ut från mängden i detta svarsunderlag, när det handlar om hur visionär skolan är, nyttan av näringslivskontakter och upplevelsen av att man kan styra sin personal och verksamhet tydligare. Bortfallet i svar på denna studie ligger strax över 50 procent. Sålunda kan man blott spekulera i hur de samlade resultaten hade sett ut, ifall hela gruppen som mottagit enkäten hade svarat. Man bör ta i beräkning att svaren kunde ha förskjutits något åt olika håll.

Detaljerade siffror och resultat redovisas nedan.

Fråga 1. Skolledarens syn på omvärld - framtid

Fråga ett, med sju delfrågor, behandlar skolledarens syn på omvärlden. Generellt är man positiv till Västsveriges framtid och ser i huvudsak fler möjligheter än hot med globaliseringen, även om svaren här skilde sig åt mellan kommunstorlekarna. Skolledare från mindre kommuner är mer tveksamma till globaliseringen än de i större kommuner.

När det gäller hur väl skolledarna anser sig känna till näringslivets villkor och förutsättningar landar grundskolorna på värden strax under "i viss grad", till skillnad från gymnasiernas skolledare som mer närmar sig värdet "i hög grad".

Det finns utrymme för en del förbättringar vad gäller hur väl skolan utvecklar sig i takt med omvärlden, man anser sig blott "i viss grad" följa med i omvärldsutvecklingen.

På frågorna ifall den egna skolan ger bästa förutsättningar för elevers yrkeskarriärer och att man medvetet arbetar med att få eleverna att göra könsneutrala val, landar medelvärdena på mellan "i viss grad, och, i hög grad".

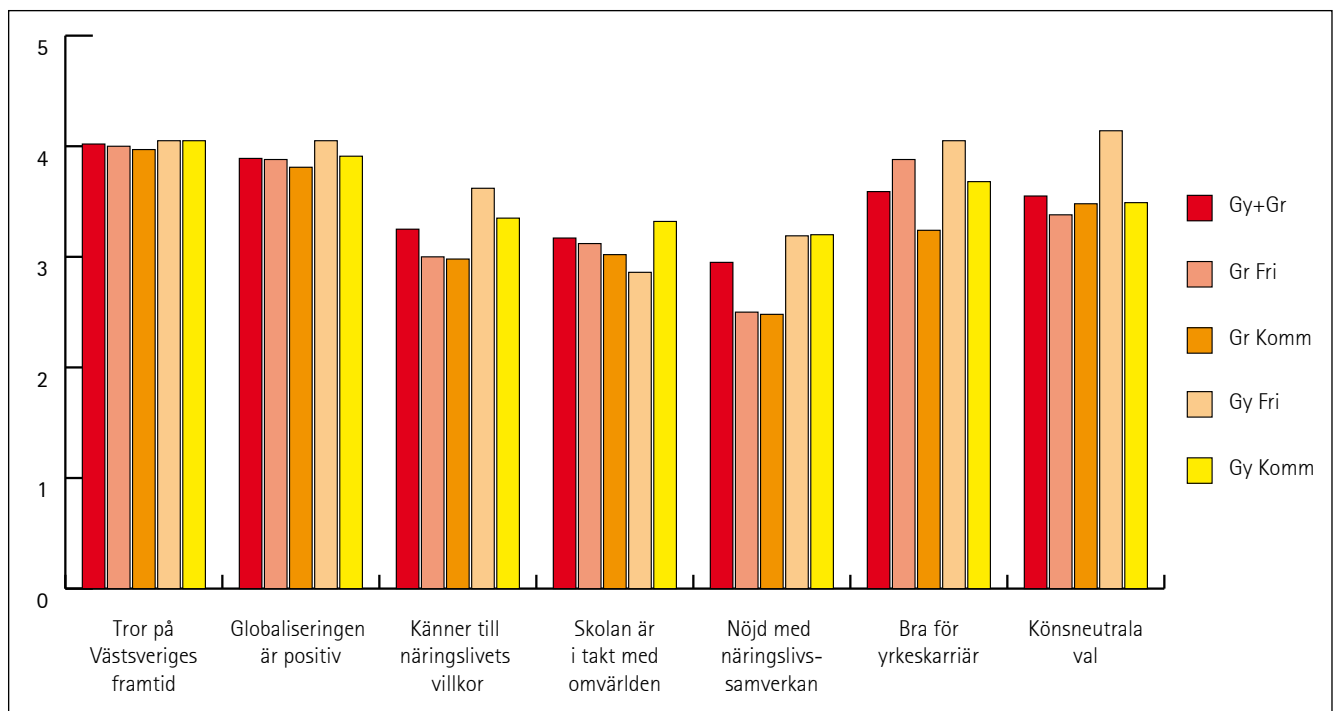
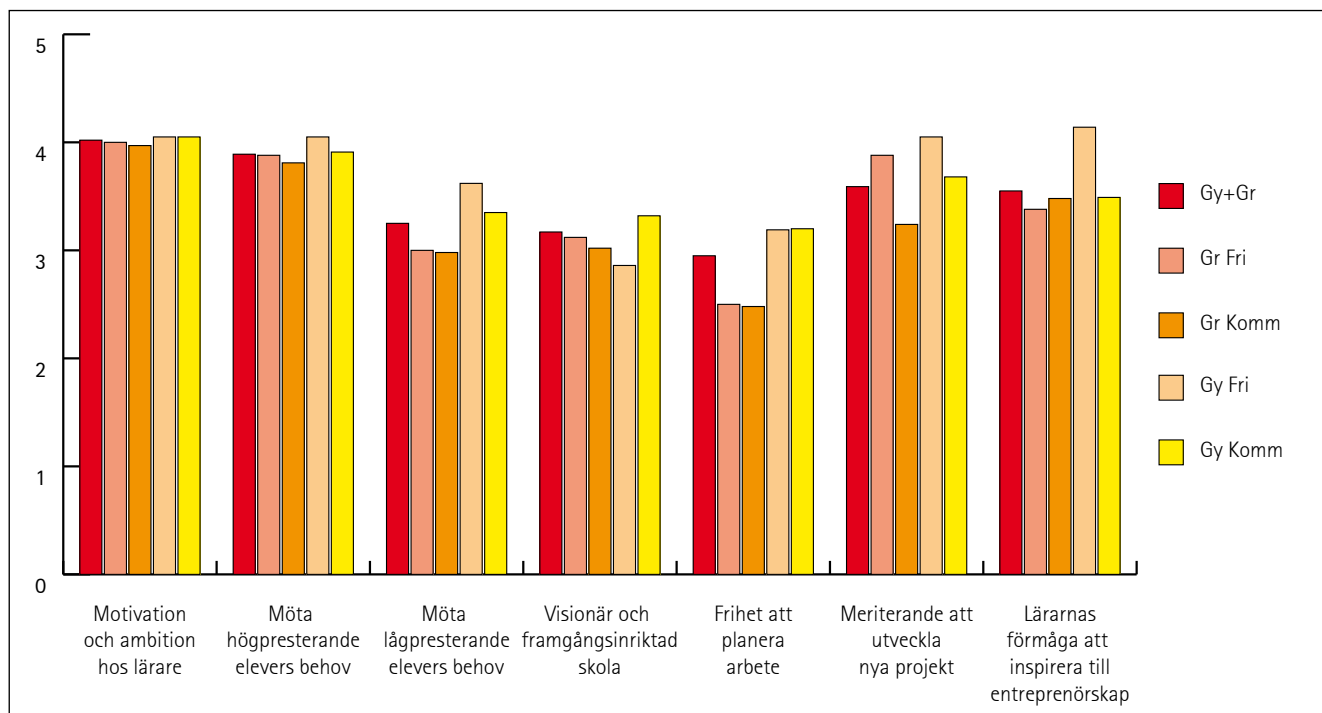

Diagram 1
Västsvenska skolledarnas syn på omvärlden och framtiden

Fråga 2. Skolledarens upplevelser av den egna skolans arbete

Fråga två handlar om skolledarens syn på den egna skolans arbete. Skolledarna anger mycket höga värden för sina lärares motivations- och ambitionsnivå, en bra bit över "i hög grad" är de ambitiösa och motiverade. När det kommer till hur man lyckas ta hand om elever med särskilda behov finner man det ungefär lika svårt att ta hand om de riktigt högpresterande elevernas behov av utmaning, som de lågpresterande elevernas behov av stöd.

Påståendet att man har en visionär och framtidsinriktad skola möts mycket olika mellan de olika skolformerna. De fristående skolorna, grund- och gymnasieskolorna, anser sig mer visionära än de kommunala, mer än ett steg på värdeskalen 0-5. Även när det gäller friheten att planera skolans arbete har de fristående skolorna högre värden.

Individuell lönesättning verkar ha slagit igenom och det är meriterande, strax under "i hög grad" att arbeta med utvecklingsprojekt sett till regionmedlet. Mer meriterande i de kommunala skolorna än i friskolorna, där kanske projektutveckling tas för givet.

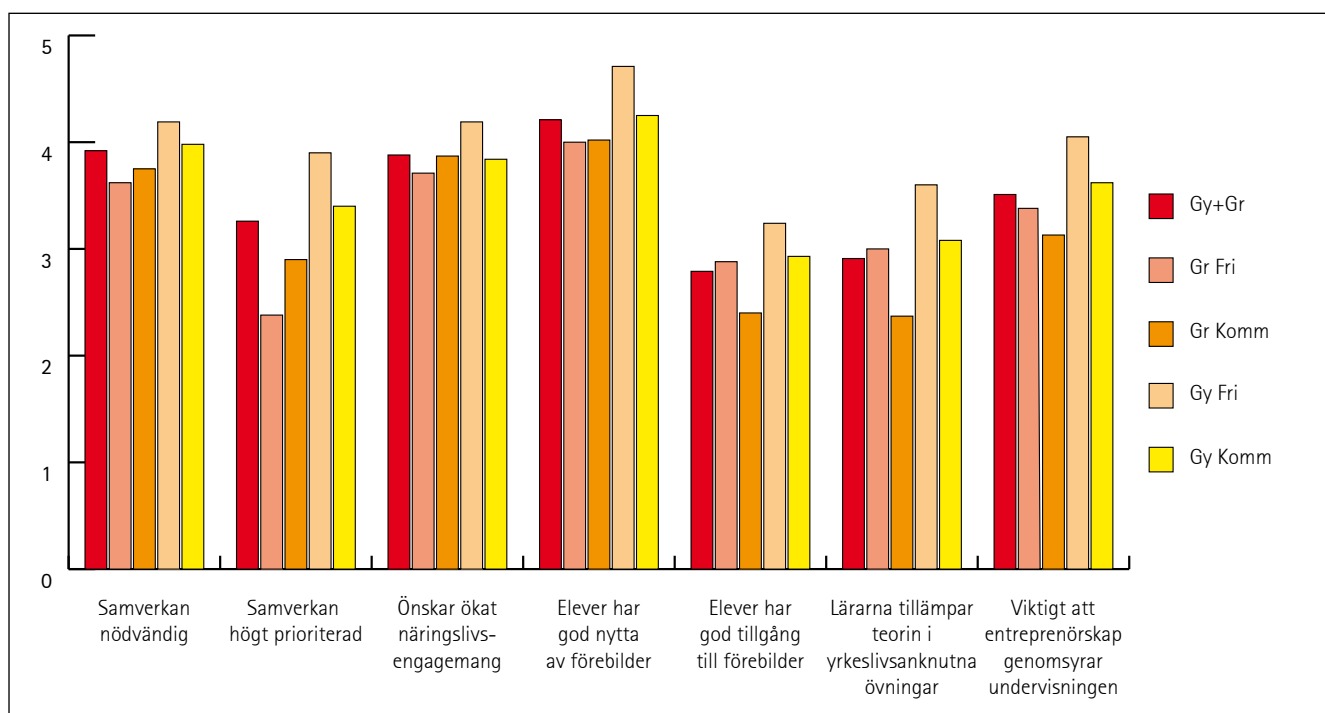
Diagram 2
Västsvenska skolledarnas upplevelse av den egna skolans arbete

Lärarnas förmåga att inspirera elever till entreprenörskap och drivkraft hamnar på lägre värden än deras ambition och motivation. Här når de inte längre än att med god marginal, "i viss grad".

Fråga 3. Synen på nyttan av samverkan med näringslivet

Näringslivssamverkan har högre prioritet i den lokala skolplanen i gymnasieskolan än

Diagram 3
Västsvenska skolledarnas syn på nyttan med samverkan med näringslivet

i grundskolan, vilket delvis kan förklaras med att det finns yrkesförberedande program på gymnasiet där samverkan med (bransch-)företag är närmast obligatorisk.

Ett ökat näringslivsengagemang i skolan önskas med mest eftertryck från de fristående gymnasieskolornas skolledare, och mer av de yngre än de äldre skolledarna.

Generellt anser man att elever har god nytta av näringslivsförebilder, men däremot låg tillgång till näringslivsförebilder i skolan idag – här finns en stor förbättringspotential.

Huruvida lärarna tillämpar teorin i yrkeslivsanknutna övningar med eleverna, varierar stort. Regionmedlet hamnar under "i viss grad" instämmande. De kommunala grundskolerektorererna anger värdet (2,37) medan de fristående gymnasiernas skolledare samtycker till det högre värdet (3,6), men här finns ju också yrkesförberedande program. Samma svarmönster återfinns på frågan, om det är viktigt att entreprenörskap genomförs undervisningen.

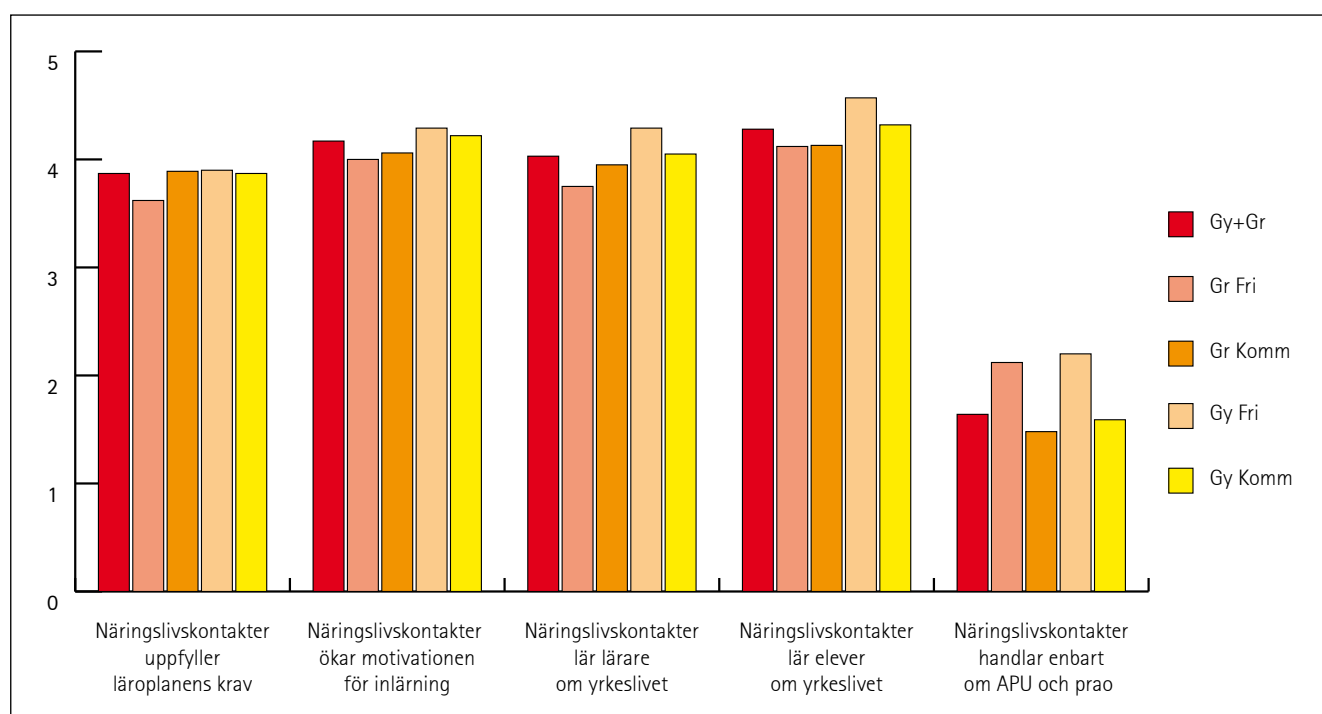
Fråga 4. Vikten av samverkan med näringslivet

Här handlar frågorna om i hur stor grad man ser nytta av samverkan med näringslivet utifrån vissa påståenden. När det handlar om vikten av att uppfylla läroplanens krav hamnar regionmedlet i samtycke strax under "i hög grad". Att underlätta elevers motivation och inläring biföll man till något mer än "i hög grad".

Vikten av att lärare lär sig om näringslivet biföll man också till "i hög grad", men där skilde sig svaren mellan fristående gymnasier (hög värde, 4,29) från övriga.

Att det lär elever om näringslivet var viktigt, regionmedlet landar på (4,29), en bra bit över "i hög grad". Att samverkan inte enbart handlar om APU och praktik hade skolledarna mycket klart för sig, genom att ange det låga regionvärdet (1,64).

Diagram 4
Västsvenska skolledarnas syn på syftet med näringslivssamverkan

Skolledarna kunde välja att ange egna exempel på varför samverkan är viktigt, varav några svar var:

- För gästföreläsningar; uppdrag; tävlingar. Genomföra utlandspraktik, studiebesök, utföra uppgifter.
- Även elever som går teoretiska program behöver dessa kontakter/motivation
- Hålla skolan välinformerad.
- Eleverna behöver få förebilder i sin närmiljö och därigenom få motivation och medvetenhet om vad det är som krävs för att komma in på arbetsmarknaden. I bästa fall skulle det kunna bli "coolt" att vara duktig, vilket skulle ge skolan ett ordentligt lyft och naturligtvis komma eleverna till godo.
- Samarbete förbättrar skolans och näringslivets förutsättningar att verka för en tryggare och mer utvecklande framtid för både skola och arbetsliv - i skolan finns också framtiden!
- Näringslivet måste komma till skolan. Samtal med elever viktigt. Parter i undervisningen.
- Vi behöver bredda vår syn på vårt uppdrag. Studiebesök för såväl lärare som elever.
- Skolan måste fungera tillsammans med resten av samhället.
- Vi måste veta företagets behov för att utbilda i rätt riktning och för att ge våra elever efterfrågad kompetens.
- Omsätta/se teori i praktik. Företagsamhet, entreprenörskap. Vägledningssamtal etc.
- Öka skärpan i utbildningssituation. Avspeglar arbetslivets krav/villkor.
- Projekt, yrkesråd, föreläsningar elevernas medverkan, utvecklingsprojekt
- Kontakter genom föreläsningar utföra arbete tillsammans med företag.
- Det är ju i arbetslivet eleverna skall hamna och utnyttja de kunskaper som vi i skolan ger dem, skolan är ju inte slutmålet.
- Påverka elevers studier och sammanfatta din utbildning o framtid.
- Ge verklighetsperspektiv på utbildningen. Det livslånga lärandet!
- Kompetensutveckling, vi måste jobba tillsammans.

Fråga 5. Eventuella hinder för samverkan

Att ha ont om tid som skolledare för att coacha medarbetarna till samverkan uppnår värdet (3,02) "i viss grad instämmande" och är ett av de högsta värdena på eventuella hinder. Här finns tolv påståenden och de flesta hamnar på ett värde mellan 2-3, mellan "i låg grad och i viss grad" instämmande.

När det handlar om ifall lärare har motverkande attityder till samverkan, blir bifallet så lågt som (1,86) i medel. Däremot, när det handlar om ifall företag har motverkande attityder till samverkan, är regionmedlet högre och (2,28). Således upplever skolledare en större motverkande attityd hos näringsliv än hos sig själva och lärarna.

Att en stor omsättning på lärare skulle försvåra långsiktiga projekt och samverkan avvisas bestämt genom det låga samtycket, mindre än "i mycket låg grad", (0,88) i regionmedel.

När det handlar om ifall skolledarna upplever att de inte kan styra lärarnas medverkan i skola-näringslivssamverkan eller näringslivsarrangemang, uppger de lågt bifall, närmast "i mycket låg grad samtycke", vilket innebär att de anser sig kunna utöva chefskap/ledarskap.

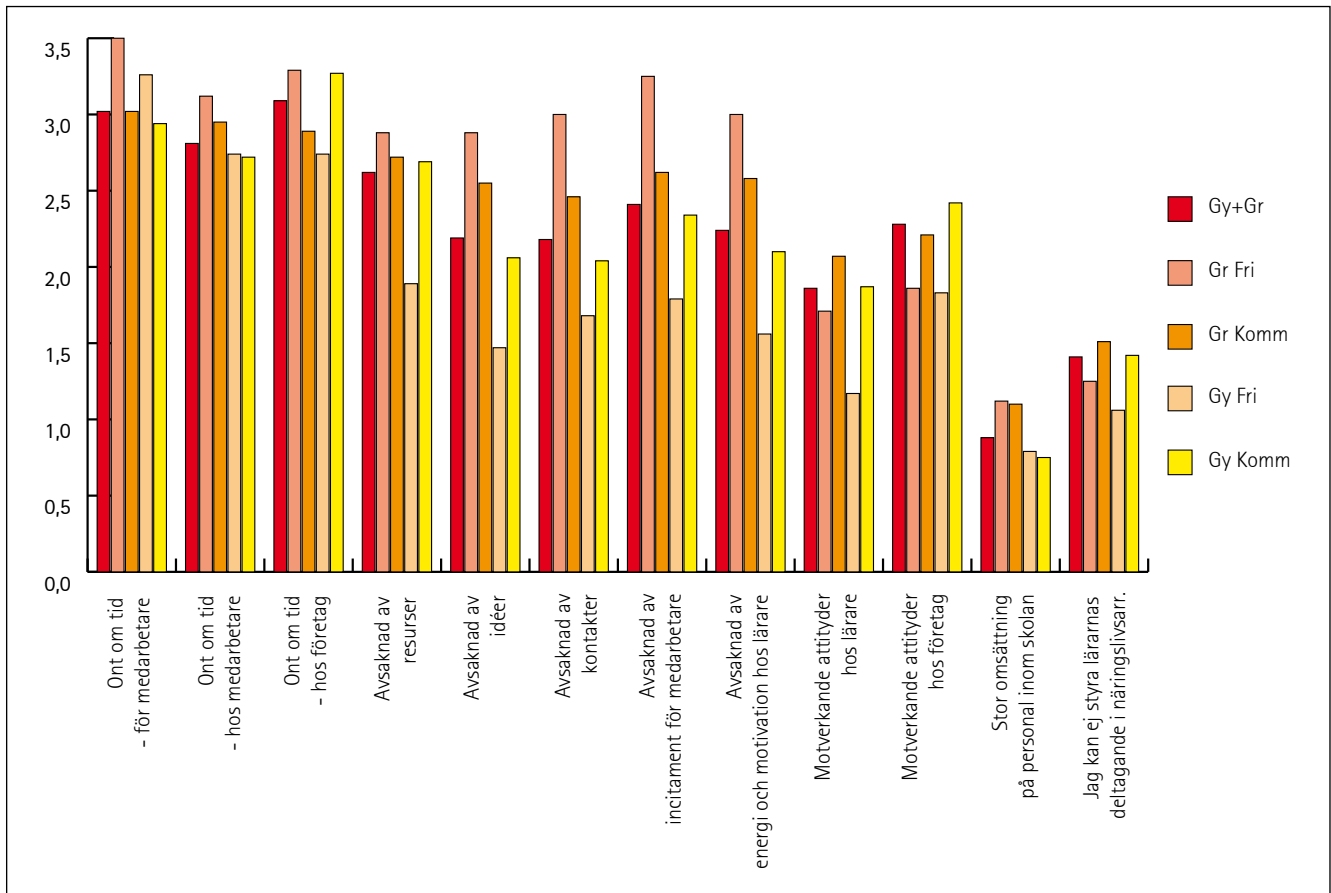

Diagram 5
Hinder för samverkan med näringslivet enligt de västsvenska skolledarna

Skolledarna kunde välja att ange andra hinder, varav några svar var:

- Svårigheter att sammankoppla kunskaper/kursplaner/kunskapsmål med praktiska projekt.
- Svårt med APU-platser TeKo
- Svårt för företag att ha tid! Små företag.
- Näringslivet har alltför stora fördomar mot skolelever.
- Det är mycket som ska in i skolan
- Planering och logistik god framförhållning krävs
- Styra lärare, vad tror du blir resultatet, engagemang?
- Politisk inställning hos lärare kan ha viss påverkan.

Fråga 6. Organisationskännedom

När det handlar om kännedom om olika näringslivsorganisationer med skolprojekt visar det sig att UF (Ung Företagsamhet) är mest känt, följt av Västsvenska Industri- och Handelskammaren.

Västsvenska Industri och Handelskammaren når ut något mer bland de kommunala skolorna än till de fristående, och de kvinnliga skolledarna känner något mer till Västsvenska Industri- och Handelskammaren än vad de manliga skolledarna gör. Svenskt Näringsliv är betydligt mer kända med sina projekt på gymnasienivå jämfört med på grundskolenivå. Störst kännedom om dem finns i de största kommunerna.

Teknikföretagen är minst välkända bland organisationerna.

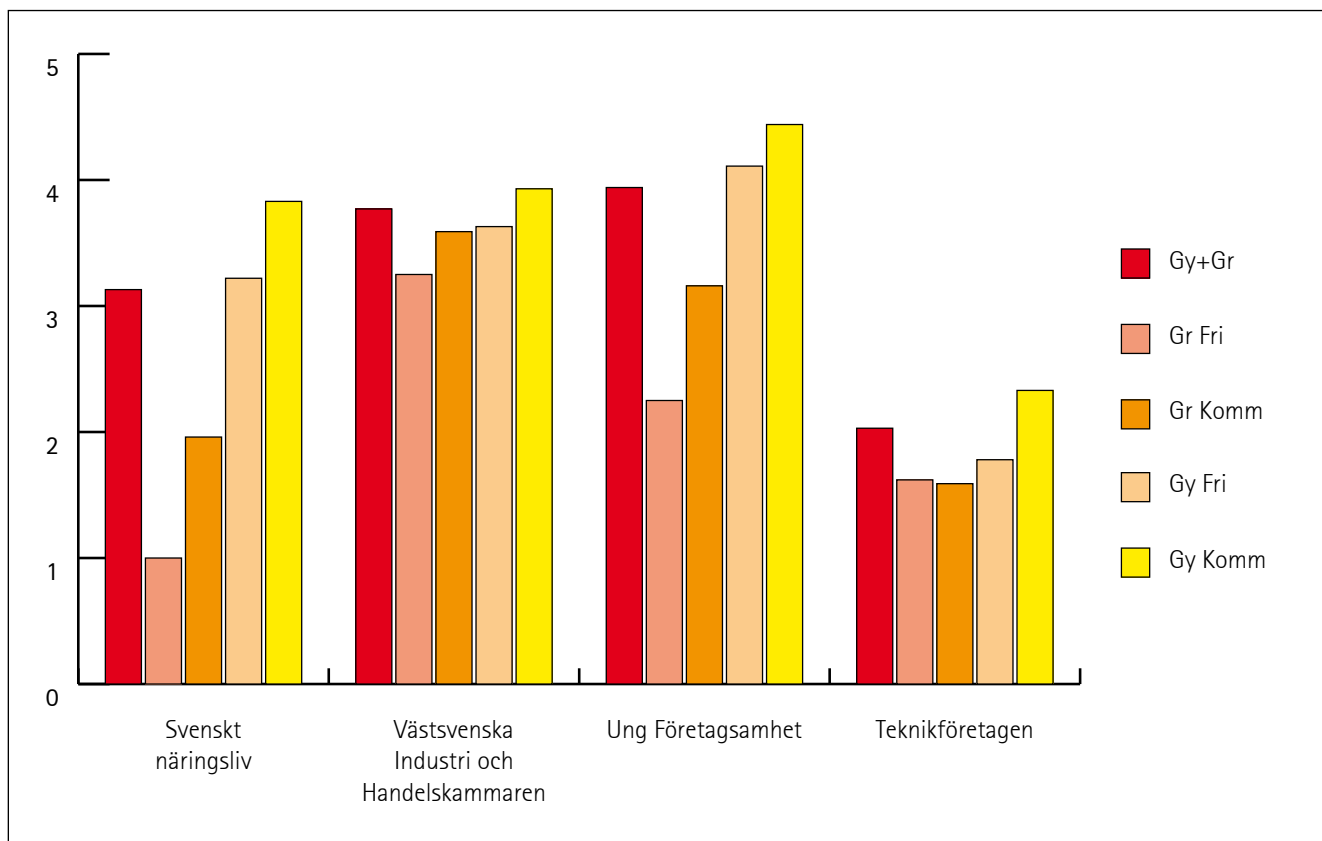

Diagram 6
Västsvenska skolledarnas kännedom om näringslivsorganisationers samverkan med skolan

Skolledarna kunde välja att ange andra organisationers skola-näringslivsprojekt de känner till:

- Future City
- Praoguiden
- MiG och BRG, tillväxt 2000
- Plankton, FLIT
- Coop på HTG utveckling av "Teknikcollege"
- Målarmäst., EIO, Byggmästarna
- Elektronik - Ericsson, biomedicin - AstraZeneca
- Transfer
- Volvo adventure
- Sparbanken: projekt Copernicus
- Not-projektet
- Skogsindustrierna

Fråga 7. Om du har en egen (näringslivs)förebild, vem är det då?

- Torsten Jansson New Wave
- Ingvar Kamprad och Ikea (omnämns 6 gånger.); för att han kör sin egen linje och lyckas få sin personal att köpa konceptet. Modig, orädd, går sin egen väg entreprenör, visionär, visar att det är kul att jobba.
- Holger Formgren, grundare av flera skolor i Sverige
- Amelia Adamo

- Sven Eckerstein, f.d. personaldirektör på VCC
- Robyn
- Fabian Månsson
- Fernando Di Luca, italienaren som tog olivoljan till Sverige.
- Motorbranschen Tekniska Gymnasium
- Min man som har varit egenföretagare i 30 år.
- Liza Marklund, framgångsrik empatisk kritisk granskare
- PG Gyllenhammar (omnämns 3 gånger)
- Leif Pagrotsky
- Jag har själv långvarig bakgrund i näringslivet och har genom det mött många förebilder.
- Björn Furhoff, Furhoffs rostfr
- Egna företagare och företagsledare i min familj.
- P Wallenberg, Percy Barnevik, Leif Johansson
- Många ledare inom det privata som vågar sträcka ut.
- Annika Falkengren, kombinerar framstående yrkeskarriär med familj.

Västsvenska Industri- och Handelskammarens rapportserie

Rapport 1999:1	Att locka unga till tekniken
Rapport 1999:2	Flyg för Västsverige. Företagens strategi för ett västsvenskt flygtrafiksystem
Rapport 1999:3	Vägar för Västsverige. Företagens strategi för investeringar i det västsvenska vägsystemet
Rapport 1999:4	Teknikstuderandes krav på framtida livsmiljö
Rapport 2000:1	Samlad EU-Kompetens – Är det av intresse för Göteborgsregionen?
Rapport 2000:2	Teknikers syn på teknisk utbildning
Rapport 2001:1	Utbud och efterfrågan på tekniker i Västra Götaland. Prognos 2001 till 2010
Rapport 2001:2	Alternativ finansiering genom partnerskap – vid investeringar i vägar och järnvägar
Rapport 2002:1	Västsverige – en tyst del av Sverige. Om västsvensk representation på den nationella maktarenan 2001
Rapport 2002:2	Skola – Näringsliv: Från skilda världar till gemenskap
Rapport 2002:3	Position Väst 2002 - det som mäts blir gjort
Rapport 2002:4	Vad tycker Du om flyget? En enkätstudie av västsvenska företags och organisationers syn på Landvetter m.m.
Rapport 2002:5	Västsverige – en tyst del av Sverige. Om västsvensk representation på den nationella maktarenan 2002
Rapport 2003:1	Bygg färdigt Västsveriges vägar och järnvägar. Förslag till gemensamt västsvenskt svar på infrastrukturpropositionen 2003
Rapport 2003:2	Värdeskapande IT-universitet
Rapport 2003:3	The State of Primary Education for Expatriate Children in Göteborg
Rapport 2003:4	Betyg på Västsveriges ekonomi 2003
Rapport 2003:5	Kan vägavgifter påskynda utbyggnaden av de västsvenska motorvägarna?
Rapport 2004:1	Västsvenska entreprenörer på jakt efter såddkapital
Rapport 2004:2	Från bra till bäst. Om det livslånga lärandet i Västsverige
Rapport 2004:3	Kampen om kompetensen 1. Attraherar vi kompetens via våra högskolor?
Rapport 2004:4	Kampen om kompetensen 2. Flyttar företagets makt från regionen?
Rapport 2004:5	Betyg på Västsveriges ekonomi 2004
Rapport 2005:1	Västsverige – en tyst del av Sverige 2004
Rapport 2005:2	Sårbarhetsindex 2004
Rapport 2005:3	Affärsrelevant forskning
Rapport 2005:4	Kampen om kompetensen 3. Flyttar våra företag?
Rapport 2005:5	Ny förbindelse över Göta älv
Rapport 2005:6	The State of Primary Education for Expatriate Children in Göteborg 2005
Rapport 2005:7	Värdeskapande kompetens
Rapport 2005:8	Fokus Attityd 2005
Rapport 2005:9	Bygg ut E20 till motorväg
Rapport 2005:10	Svenska nav

Rapporterna finns att ladda ner på www.handelskammaren.net/rapporter

Västsvenska Industri- och Handelskammaren

Mässans Gata 18, Box 5253, 402 25 Göteborg
Tel 031-83 59 00, Fax 031-83 59 36

info@handelskammaren.net

www.handelskammaren.net